

HIND 20 MARKA

NOORUS MAA

ÕESTI NOORSOO AJAKIRI
ESIMENE AASTAKÄIK



NR. 17

JÕULUKUU

1926

S I S U.

Ormi Arp — Jaapani luuletusi. — Bernhard Linde — Jaapani luule. — B. Berg'i järele O. N. — Abu Markub. — Norra muinasjutt — Kuninga jänesed. — Piltidest. — A. Conan Doyle järele inglise keelest A. Viidik — Kuidas brigader vallutas Saragossa. — „Nuori Voimast“ M. N. — Nõiduslik mängumees. — Gustav Tammes †. — Noorte vald. Võistlusi ja ülesandeid. — Male.

Kirjakast.

Lillik — Laulud väga nõrgad ja keelelt vigased. — Juhani poiss — sama vastus. — Napoleon — saatke näha, muidu ei tea midagi ütelda. — enn — Tarvitame tänuga. — J. Viil — Tagasi saadame ainult need käsi-kirjad, millel postmargid kaasas. — Ex — Saime kätte, aga tarvitada võime ainult lühendatult.

Kaanepilt: E. Barlach — Suur ehmatatus.

NOORUISMAA

EESTI NOORSOO AJAKIRI

Nr. 17.

Jõulukuu

1926.

Toimetuse juhataja: J. Käis, M. Laarman, E. Martinson. :: Vastutav toimetaja: E. Martinson. :: Väljaandja: Eesti Õpetajate Liit. :: Toimetuse ja talituse: Tallinn, Rataskaevu nr. 22. Toimetuse kõnetunnid esmaspäeval ja reedel k. 12—1.

Jaapani luuletusi.

Tõlkinud Ormi Arp.

Kaki-no-moto no Hitomaro.

Armastaja paadis.
On hommikudu
Akaši ranna ümber
ja kerib aiva —
kui valus, et ei laevur
või näha saare kaldaid!

Saigu no Nyogo
(naisluuletaja).

Tuulekeelte mäng.
Kui kandletoonid
on tuuled mägiladval
ja kuristikus —
kus on ta õppind selle
hellkeelte löögi mängu?

Matsuo Bašo.

Hira-Izumi lahingväljal.
O suve rohud,
kuis hulga sõdurite
te unelmpaigaks!

Eksitus.

Mis hääl see hele?
Kuu nutt? Või unistaja?
See oli kägu.

Sarumaru Tayu.

(Tayu — templiametnik.)

Sügis.

Kui kuuled põdra
sa kõrvusöövad kisa,
mis kuristikest
ja kaljudest käib läbi,
siis tea: on sügis saabund.

Jaapani luule.

Bernhard Linde.

Maailmakirjanduse suurim luulemeister ütleb: kui tahad luulet tundma õppida, siis mine luuletaja maale. Selle juures on muidugi tarvilise eeldusena oletatud, et valdad selle maa keelt, mille luulega soovid tutvuda ja kuhu selle otsustarbega rändad. Kuid sagedasti oleme nii ebamugavas seisukorras, et peame tundma õppima luulet tõlgete kaudu ja siiski tahame tungida selle luule intiimsetesse kurudesse ja seda intuiitiivselt mõista. Sarnasel korral on oma kogemused, oma silmaga nägemine veelgi tähtsam täiendusvahend selle rahva luule mõistmiseks, olgugi et oleme keele mittemõistmisega oluliselt lahutatud paljudessegi nähtustesse süvenemisest.

See teadmine oli kurva tõena täies selguses mind vallanud ja ei rikkunud mitte vähesel määral Jaapani ammuühaldatud ja unistatud nägemise eelolevat rõõmu, kuigi see olude sunnil pidi olema äärmiselt lühike, viirastuv nagu unenägu.

Trööstin end sellega, et mu lühike ja-lutuskäik Jaapani sündis just sel silmapilgul, kui kogu see saarteriik on pidulikult ehtes: jaapani suve täisõitsengu aegadel, aprillikuus. Pierre Loti, prantsuse rändur-kirjanik, ja Lafcadio Hearn, inglise kirjanik, kes armununa igas omas raamatus laulab ülemlaulu Jaapanile, luues luuleliselt kauni nukulise uusilma, mis veetleb ka kõige tuimema lugeja, — need kaks kirjanikku ja nende kõrval rida kaine-kujulisi kirjeldusi, mille lugemine oli täitnud eestkätt mu kolmenädalise ettevalmistusaja Vladivostokis ja juba varem Siberi pikkadel talveõhtutel, — see kõik oli mu huvi pingutanud äärmuseni.

Oli kahjuks juba õhtune videvik, kui saabusin laeval Nagasaki sadamasse. Videvikule järgnes imekiirusega idamaise öö pimedus, mis kattis kogu loodusliku kauniduse. Jäi võimalus üksi nautida sadamlinna öist ilu.

Pikk ja piinarikas öö, mis möödus merel mässava erakordse taifuni meeli rahustava muusika saatel. Piinasid une-

tumas öös ootused: millal ometi jõuaks hommik, et näeksin maastikke. Kärsitult tõusin juba esimese valgusega, et minna laevalaele, kus polnud veel alganud hommikused puhastustöödki.

Ei unune kunagi esimene mulje õitsevast suvisest Jaapanist: roheliselt haljendavate riisiväljadega, mis pikkade ribade-peenardena katsid kõrgustikkude rinnakuid, ja siis kirsside valgendavate aiad! Sellesse kadus ja uppus kõik muu.

Ikka ja jälle kangastub mu silmis see varase hommiku karguses nähtud pilt, kui aastaidki hiljem loen jaapani luules ikka ja jälle korduvaid palasid kirsi õitsemisest. Nagu kaks minevikku kuuluvat viirastust sulavad siis ühte: reaalsuses nähtud pilt ja luuletajate mosaiikmaolid.

Sest minevikku kuulub ka jaapani luule, vähemasti selle õitseage, nagu on minevikust pärit selle maa kujutava kunsti ületamatud tootedki.

Jaapani luule õitseajaks loetakse X sajangut, mil keiser Daigo ajal tegutsesid suuremad luuletajad ja luule ise omas nii olulise ja mõjusa seisukoha tolleaegses valitsevas ühiskonnas, et selle keskenduseks tekkis isegi mingi luule-ministeerium, valitsusosakond. Nähtus, millist pole esitada Euroopa ühelgi kultuurrahval samal ajal. See asjaolu kõneleb juba enese eest.

Aga ei ole ka ühelgi rahval rohkem kivilinenud luulekuju, ei ole ühegi rahvuse luule surutud raudsematesse säädustesse kui jaapanlaste luule. Jaapani värsitehnika algus ulatab kuni 700. aastatesse enne Kr. sündimist ja peetakse selle esimeseks teoreetikuks Losano-Ono-Mikoto't. Algades nimetatud ajast on kestnud kuni X sajanguni jaapani luuletehnika järkjärguline arenemine. Nimetatud sajangus eelpool juba mainitud keiser Daigo ajal andiski luuleministeeriumi juht ja andekas luuletaja Tsurayuki lõpuliku kuju nõndanimetatud tankale ehk uta'le, nagu nimetatakse jaapani luuletusi. Tankal on kõigest 31 silpi, mis on mahutatud viide

ritta, nii et esimeses ja kolmandas reas on mõlemis viis silpi, teises, neljandas ja viiendas reas aga igaühes seitse silpi. Selle välise kuju on jaapani luuletus alal hoidnud kuni tänapäevani. Jaapani luuletusel ei ole riimi, mis osaliselt tingitud jaapani keele iseärasusest, mis sõnade lõpul tunnistab ainult järgmisi täishäälikuid : a, e, i, o, u. Loomulikult ei luba sõnade lõpud oma piiratud arvuga kuigi palju mitmekesisust, mis on ju iga riimi algõue, mitmekesidus ja rikkalikkus.

Kuna Euroopa rahvaste värsitehnika annab kaugelt suuremad võimalused välise mitmekesiduse mõttes, on jaapani luule suletud normatiivse meetrika koguni kitsas-tesse raamidesse. Luuletaja peab kogu oma tunde küllasuse või pildi ehk vaatluse suruma vähestesse sõnadesse, mille silpide koguarv võib olla üksi 31 ja siis need sõnad paigutades viide ritta andma sarnase tundeväljenduse või pildi, mis on küllalt võimukas lugejat võluma ja täieliselt kaasa haarma. Võimalikult väheste vahenditega väljendada võimalikult rohkesti, see on jaapani luule esimene ja pea kõiki nõudeid väljendav põhilause, mis on aga sama mõõduandev nende kujutavaski kunstis: üksikute, väheste ja õrnade joonekestega on osanud jaapani puulõikurid anda õrnuse ja kaunidusega võluvaid või jälle suurt jõudu ja hoogu esitavaid kujusid.

Jaapani luule klassilise esimese aja järgu suurteoseks on luulekogu *Manyōshū* (nimi tähendab „10.000 lehekogu“), mille pääkogujaks oli luuletaja Yakamohhi, kes selle koguteose lõpetanud 759. aastal. See kahekümneraamatuline kogu sisaldab 4500 luuletust väga paljudelt luuletajatelt, kuid vääriliku-

matena olgu pääle kokkusäädja nimetatud eelegiline luuletaja Hitomaro, maastiku kujutaja Akahito ja realistlik eluvaatleja Okura. Nendest peetakse esimest Jaapani rahva kõige suuremaks laulikuks.

Klassilise luule teine ajajärk, nõndanimetatud „kuldne aeg“, langeb ühte ülemal juba nimetatud keiser Daigo valitsusajaga ja leiab väljenduse luuletaja

Tsurayuki isiklikus loomingu- ja tege-

vuses luuleministrina. Õrnuse luule meisterlikum laulik Tsurayuki korraldas teise suurema ja tähtsama luulekogu *Kokinshū* („Vanade ja uute laulude kogu“), mis sisaldab 1100 luuletust, millest pääle koguja omade olgu teiste, arvurikaste luuletajate perest mainitud ainult heroiline Henjo ja raskemeelne prints Narihira. Neile jaapani luule kahele pääkogule on hiljem tekkinud lisaks paljugi teisi, mis aga väärivad märksa vähem tähelepanu.

Luule on Jaapani rahva elus mänginud alati tähtsat osa, nagu seda veel tänapäevalgi märgata võib. Rahva luulevaimu äratamiseks peeti vanasti Jaa-



Jaapani tantsija Nişikava.



Jaapani näitleja Matsumoto Koširo.

panis laulikute võidupidusid, kus võistlesid lugematud luuletajad ja võitjatele oli aupalgaks, et nende uta'd loeti ette keisrile ja keisrinnale ja avaldati siis trükis viimaste teostega koos. See kõik on aidanud küll selleks kaasa, et pea iga kirjaoskaja jaapanlane on luuletamise enam-vähem kodus, kuid tõsise ja kunstiväärtusliku luule lisanduseks pole see midagi annud.

Lubatagu mõned näited Jaapani luulest, mille tõlked on tehtud saksa- ja ingliskeelsete tõlgete järele. Neis tõlgetes pole muidugi võimalik olnud kinni pidada 31 silbi nõudest.

Luuletaja Akahito, — elas VIII sajangu keskaastatel, — tanka V a a t l u s :

Kui kirsipuu nii jaunilt alati
Kui tänapäev, kõik kõrgustikud kataks,
Ei tema lumi-ilu meil' nii armas oleks,
Ei sellaselt kui nüüd, kus kevad kaunistuseks üksi.

Need on igapäevse elu kurvad ja sagedasti tagasitõukavad nähtused, mida kirjeldab luuletaja Okura, elas umbes 660.—733. aastatel. Olgu näiteks tema

Maailma viletsus:

On vilets maailm, kurbusküllaline,
Ei vääriline armastada.
Kuis kahjatsen, et lind ma pole!
Küll sooviks tiibu endale,
Et põgeneda jäädavalt.

Kõigis nendes klassilise ajajärgu uta'des on isesugune ilu. Olen nii mitmel korral uimastunud nende meloodilisest võlust, kui neid ette kandis kord lauldes, kord lausudes jaapanlanna, saates ise oma ettekannet gitarritaolisel instrumendil.

Teatud määral koondatud õrnusena on mulle alati tundunud Tsurayuki tankad. See luuletaja elas 882.—946. aastani. Olen korduvalt lugenud tema luule õrnusi, nagu tankas:

Õied ja südamed.

Mõtlete, et kaob pea tuulepuhangutes
kirsiõilmestik?

Ah, kas pole kaduvam nii paljugi!
Eks muutu sagedasti inimeste süda
Vast kiiremalt kui kergib tuulehingus.

Ei puudu muidugi ka jaapani kirjan-
dusloos võitlus kivistunud värssi vormeli



Jaapani näitleja Nakamura Tozo.

vastu ja katsed purustada need raudsed säädused, viies välja luule vabadele arenemisvõimalustele. On nimelt katsetatud üksikute tankade kokkuliitmisega saavutada pikemaid luuletusi, kuid need katsetamised pole kaugemale viinud, kui üksikute oma ette iseseisvate uta'de

mehaaniliseni kokkuliitmiseni. Samuti on olemas vastandlik tahe suruda uta veelgi lühemaks, midagi meie epigrammi taoliseks, muidugi ainult väliselt, leppides tanka kolme esimese reaga, väljendades selles kogu maastikumaal, kirjeldus või tundeavaldus.

XVIII sajangu lõppu kuulub Motori-Noriniga äge võitlus purustada täiesti tankade reeglistik ja anda luulele väljendusvormide vabadus. Hiljem, XIX sajangul juba Euroopa

rahvaste luule eeskujul on korratud neid uuenduspüüdeid, kuid kõigi nende katsete ajutine edu on olnud ainult näiline ja eestvõitlejate varisemisega on ununenud nende uuendused ja kõik läks jälle vana kulunud, harjunud ja selle tõttu armsaks saanud rada — tanka igivanade reeglite piirides.

XIX sajangu tähtsaim luuletaja Yorikito laulab jälle sama reegliparaselt, nagu seda tänapäevani on tehtud 2600. aasta kestes:

Uskusin, et valged kevadööid
Mull' vastu heljusid.

Eksisin. See oli sära,
Su ilu armu sära.

Sellest ongi tingitud, et tänapäeva jaapani luule kannab pea üksi hubase ajaviite ja mõnulemise viisaka abinõu ilmet. Algades juba „kuldse ajajärgu“

lõpuga, on edinemise tähe all liikunud sõnalistest kunstidest romaan ja draama, mis pole olnud suletud sarnas-tesse raudsetesse raamide-esse nagu luule. Eriti maksab see draama kohta, mis oma umbes tuhandeaastase arengu kestes on väljendanud imekspanuvääri- vat edemisvõimet.

Jaapani jutustavastproosast oleks kõigepeält nimetada ajalooline romaan, nõndanimetatud monogatari, mille kandvaks osaks on pikad kirjutu-

sed mineviku kangelaste, samuraide, võitlustest, täis veriseid sündmustikke, võitlusi hulkade ja üksikute vahel. Igas ajaloolises romaanis nagu ka enamasti igas draamas, leiame kujutlusi harakiri'st, vaba- tahtlikult surmaminekust. Harakirist on meil miskipärast ekslik ettekujutus, nagu oleks see enesetape väikese noaga kõhu lahtilõikamisega. Surmatoov ei oleks igatahes sellane enesehaavamine, vaid harakiri läbi elust lahkuda soovija kutsub oma sõbra, kes asetub surmamineja selja taha ja pärast noaga kõhu lahestamist raiub maha oma sõbra pää. Tänapäeval juba minevikku kuuluv näh-



Stseen vana-jaapani teatrist.



Hirošige.

Vihm.

tus, on see aga oluliseks kujutusaineks nii monogatari's kui ka näidendites.

Viimaste vanemaks kujuks on üle tuhande aasta vanad no'd, meie kesk-aegiste müsteeriumide taolised lühikesed näendid, mille ettekanded on tänapäevalgi sagedad, kuigi kannavad rohkem mineviku ajaloolise ja pühalikkuse rahvuslikku ilmet. Harilik näidend, mille pääteemaks on nagu meilgi armastus ja mitte harva ka harakiri, — see on jaapani lavalise kunsti kandvaim osa meie ajal. Keelt mitte-mõistjale jääb nautimiseks ainult ettekanne. Oma rahvusliku näidendi kõrval õitseb tänapäev Jaapanis Euroopagi draama ja reisija

võib nautida jaapani lavastusel ja ettekandel Shakespeare'i kõrval kõiki teisi klassikuid, kui ka, algades Ibseniga, tänapäevagi silmapaistvamaid dramaatilisi tooteid. Kuid on arusaadav, et meie neile kõigile eelistame jaapani rahvuslikke näidendeid ja nähtud ettekannetega köidavad siis iga kunstiharrastavat vaatlejat kustumatud mälestused.

Ei saa olla asetamata enesele küsimist: mis leiame meie Jaapani luulest eeskju andvat meie sõnakunstile?

Kui võtta, et luule eesmärgiks on, nagu iga teisegi kunstiharu, mõjule pääsemine mitte üksi oma sisuga, vaid samuti ka oma välise kuju kaudu, vormiga, siis näeme: jaapani luule arenemiskäik on kõige klassisemaks näiteks ja kinnituseks, milleni jõuab oma lõpuliselt arenemises luule, kus pole tasakaalustatud sisu ja vorm. Meie poeetika ütleb, et sisu ja vormi vaherkord võib kolmesugune olla:

1) sisu ja vorm on üksteisega ainult välistes suhetes, mille juures vorm alal hoiab iseseisva omapärasuse,

2) vorm mõjutab sisu ja

3) vorm oleneb sisust, vorm moodustub orgaaniliselt sisust.

Jaapani luules on vorm asetatud monarkilisse seisukohta sisu suhtes, kuuludes seega ülalnimetatud sisu ja vormi vaherkordade teise punkti ja olles ühtlasi suurim vormi ülevõimu väljendus. See asjaolu võimaldas küll luulele Jaapanis sarnase artistlikult kõrge seisukoha, nagu seda näeme Jaapani luule kahel klassilisel ajajärgul, Manyōšu ja Kokinšu ajal, kuid jõudes oma kõrgemale tipule, algas säält ühtlasi langus, mis pole suutnud ilmutada tuhande aasta kestes enam uut tõusu.

Just vormist on tingitud jaapani

luule sümbolus, mis kohati on õige sa-
gedasti arenenud kuni peitelikkuseni:
luuletaja on paigutanud oma teose mõt-
te nagu mõistatusse, kust leidlikul lu-
gejal tuleb seda otsida. Otsida ja leida
üksikute tankade õige mõte — selle koh-
ta leidub Jaapanis laialine erikirjandus,
mis käsitab ja seletab üksikute luuleta-
jate teoste sisu.

Üksikud ajajärgud ja rühmitused,

kes on rõhutanud erilisel vormi täht-
sust, võivad leida suuremat tuge oma
püüetele just jaapani luule ajaloolisest
arenemisest, aga ühtlasi ka näha, mil-
lisesse ummikusse võib jõuda luule vor-
mi ainuvalitsusel. Olles õpetlik oma vir-
tuoslikkuselt ja artistlikkuselt on jaa-
pani luule oma kurbades lõpptulemustes
sama kohutav hoiatus tardumises ja ki-
vinemises.



Abu Markub.

Bengt Bergi iärele O. N.

Oleks päris asjatu katse hakata kir-
jeldama Abu Markubi välimust, kuna
teda võib näha ligioleval pildil. Rootsi
looduseuurija Bengt Bergile võlgname
tänu selle imelinnu näopildi eest.

Abu Markubi saab vaevalt võrrelda
mõne meile tuttava linnuga. Kõige
enam sarnleb ta toonekurele. Oma elu-
viisidelt aga tuletab meele sookurge.

Abu Markub on ürgaja linn, kelle
aeg unustanud. Ta elab üksikuna Aaf-
rikas, sääal, kus ei käi inimesi, kus krok-
odilid oma loheselgadega künnavad
jõepinda ja elevantkarjad eksitama-
tult rändavad soopadrikuis, kuhu ei
pääse järele neile ükski inimhing.

... Nii kaugele, kui silm ulatas,
võis näha vaid kõikuvat mehekõrgust
sooheina ja uhkeid papiirusesalku.
Nende vahel lookles tuhmilt läikivaid
veejooni. Ühe säärase veejoone pin-
nale oli kogunud umbes poole kilo-
meetri kaugusele meist vesitaimi tihe-
daks vaibaks. Sel vaibal liikus tume-
daid kogusid ja vees kerkis aeg-ajalt
esile ujuvate loomade selgi. Need kaht-
lemata olid haruldased sooantiloobid,
need kuulsad ja haruldased niilusekit-
sed, milletaolisi ei tule ette kuski mu-
jal pääle siinse soomaastiku. Neist
siinpool, meile ligemal seisis aga kõrge
tuules hõljuva papiirusepuhma taga läi-

kiva vee ääres niiglatoonekurg Abu
Markub.

Ta ei pannud meid tähelegi. Meie
paat oli nii sügavasse padrikusse peide-
tud, et ei tema ega ka antiloobid või-
nud näha sest muud kui korstnat. Abu
Markubil aga näis olevat huvi ainult
oma tegevusele: ta kalastas nimelt.
Minutite kaupa ta seisis täiesti liiku-
matuna kivikujuna, pää kummardatud
madalasse heina ja vee kohale, nagu
oleks hiiglanokk kõrgelhoidmiseks ras-
ke. Siis astus ta mõtliku sammu. Aega-
misi tõstis ta haruldaset pikkade var-
vastega jala teise ette. Ta läikiv silm
jälgis midagi veesolevat. Siis tuli
välkkiire liigutus, mida ei osanud te-
malt kuidagi oodata ja mõne tasakaa-
luliigutuse järel ta tõi küünrapikkuse
kala nähtavale ja lasi selle kaduda oma
hiiglakurgu põhjatusse.

Vaevalt poole tunni kestes püüdis
ta kolm-neli säärast kala. Siis näis ta
isu olevat täis, ta raputas vee tiivult ja
muutus jälle kivikujuks.

Pikksilmaga vaadeldes nägin järs-
ku ta silmi. Ta oli meid silmanud. See
oli uuriv ja mõtlik pilk väiksemagi hir-
muvarjundita. Rahulik helekollane
silm vaatas sulgkulmu alt tõsiselt ja
kurjasti. Ta silm tõepoolest oli nagu
inimsilm, lindude silmist aga tuletas ta



Araablaste muinasjutulind Abu Markub.

Maailma suurim lennuvõimeline lind. See hiiglkurg elab vaid vähestes eksemplaarides veel Aafrika džunglis.

kõige enam meele koduse taltsutatud öökulli oma.

Siis leidsime veel teise linnu, kes nähtavasti kogu aja oli seisnud sama loigu ääres rohutuka varjus. Nähtavasti see oli abielupaar ja himu leida nende pesa oli võrgutavalt suur.

Paari tunni kestes muutsime raudpaadi papiirusepõõsaks ja tirisime selle loomuliku papiirusevõsa ligidale. Oo, hää Muhamed, milline töö oli too ses põhjatumas mudas! Siis panin

oma ülesvõtteparaadi valmis teiseks päevaks. Kavatsesin nimelt terve päeva olla valvel, kuna major, mu reisi-kaaslane, pidi minema teises paadis neegritega ajama liikvele allapoole võimalikult kõiki hiiglalinde. Juhus pidi aitama, niipalju kui võimalik.

Esimese päeva ootasin asjatumalt. Päike tahtis mu raudpaadi ja papiirusekatuse vahel küpsetada. Moskiitodel oli mu kallal pidutsemiseks tore juhus. Abu Markubi ei olnud näha. Pärast

kuulsin teis-
telt, et nad
olid piksil-
maga näinud
mõlemaid lin-
de poole päe-
va seisvat
vaevalt saja
meetri kau-
guses minust
papiirusepõõ-
sa taga.

Teiselgi
päeval oleks
juhtunud ehk
samuti, kui
major poleks
päästnud sei-
sukorda. Ta
otsis kiikriga

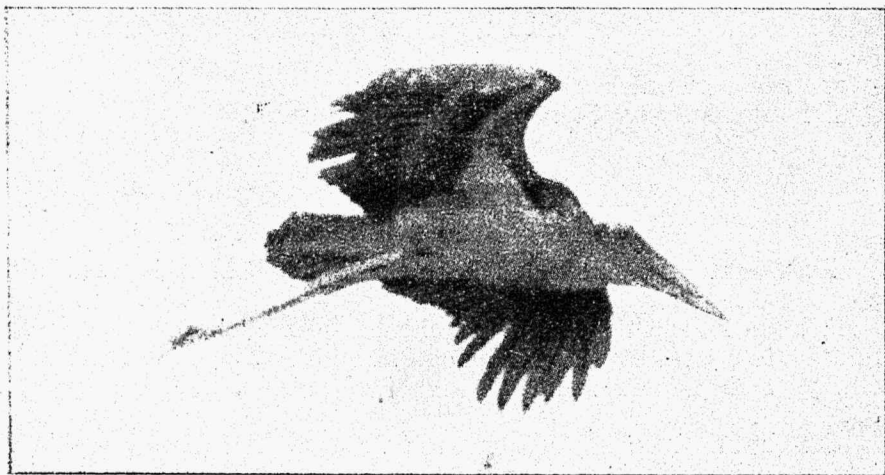
linnud üles ja katsus nad ajada minu poole. Sinnamaani läks kõik hästi, kuni kaks lindu üles lendasid ja paarisaja meetri kaugusse minust sohu laskusid. Siis aga hirmutas krokodil üht neegrit kaledasti ja teised tungisid linnule liig ägedasti pääle. Major nägi, et see on sport, mida oskavad vaid valged. Ta pani mustad vahile ja asus ise tööle.

Kuidas ta selle saatis korda, seda ma ei näinud. Võtku tont, kui ma mõistaksin, kuis ta tuli sellega toime. Aga ta kütiharjumused šoti mägimallid olid vist küll talle abiks. Ta sundis mõlemad hiiglalinnud tõepoolest lendu tõusmata samm-sammult tulema minu poole. Esiteks kerkis üks ja pärast teine nagu hall vaim mu ette.

Võimalik, et nad sellegi pärast mulle ei oleks tulnud küllalt ligidale, kui mu oma ettevaatamatus ei oleks annud selleks põhjust. Viis tundi olin asjata oodanud ja moskiitodest oli mul isu täis.

Surmaväsinuna lükkasin rohuseina kõrvale, et hingata värsket õhku. Säälsis Abu Markub vaevalt kolmekümne sammu kauguses minust.

Ta tahtis just minna minust mööda. Ta tõstis päa ja vahtis paika, kuhu imelik loom oli kadunud, sest loomulikult tõmbasin päa välkkiirelt tagasi ja pöörsin oma aparadi silma tema poole, pidades ise lindu läbi prao silmas. Ta nägi aparadi liikumist. Mõtlen



Abu Markub lennul.

küll, et ta läikivat objektiivipiidas mõneks loomaks, maoks või mõneks muuks sääraseks kõlblikuks asjaks, mis talle võiks olla pruugitav. Ta ei viivitanud minutitki ja astus otse minu poole.

Nii palju kui ma mäletan, oli see esimene kord, kus lind tahtis süüa mu aparadi. Abu Markub on ka ainuke lind, kellest usun, et ta nokk saaks säärase ülesandega valmis. Ta paistis tõesti hirmuäratavana, kui ta nõnda ligemale sammus. Kui see hiiglane peaks tungima ta pesa juure tikkuja kallale, siis oleks see sõjariistuta mehele kardetav vastane.

Ta oli suurepärane, kui ta oma sooriigist astudes tuli, raske ja kindel, vähemagi hirmuta selle ees, kes peitus siin varjul. Sel hetkel tahtmata pidin mõtlema oma kooliaja karmist magistrist, kes samuti tuli niisuguse tungiva pilguga meie poiste poole.

Kummaski käes filmiaparadi, töötasin hoolega, et tulevikuks võiksin need silmapilgud uuesti esile manada nii sagedasti kui soovin.

Ikka ligemale tuli ta hall kogu. Alles viie või kuue meetri pääl ta jäi seisma. Ta vist sai aru, et läikiv asi sugugi ei olnud ta kõhu jaoks. Minutite kaupa ta seisis vaikselt. Millest ta küll mõtles? Et nende tarkade karmide silmade taga peitusid mõtted, ses olin ma kindel.

Film mu kameras oli lõpul, tahtsin panna uue osa sisse, ilma et ta märkaks seda. Tuulekahin rohus keelis teda kuulmast, aga ta nägi vist mõne

liigutuse. Nägemine nimelt on ta tugevaim meel. Kuulsin vaid ta vägevate tiibade vuhinat ja ei näinud teda enam.

Kuninga jänesekarjus.

Norra muinasjutt. Eesti keele L. Varing.

Kord elas mees, kellel oli kolm poega: Peeter, Paul ja pesamuna Esben. Kõik kolm logelesid kodu ja ei tahtnud midagi teha, sest neil oli nõndagi hää olla ja nad pidasid endid liig peeneks töö jaoks.

Siis kuulis Peeter, et kuningas vajavat jänesekarjust ja ütles isale, et ta tahab minna kuninga juure ametisse. See oleks talle just kohane, sest ühtki väiksemat meest, kui kuningas, ei taha ta teenida. Isa küll arvas, et poisil oleks paremaidki ameteid, sest jänesekarjus peab olema nobe ja kärmas ja ei miski unimüts. Sest kui jänesed jooksevad kõige nelja tuule poole laiali, siis on see hoopis teine tants kui toas loelemine.

Isa jutt ei aidanud midagi. Peeter tahtis, võttis oma veerseki selga ja läski juba trallitades mäest alla. Tüki aja pärast nägi ta tee ääres vanaeide, kes puid lõhkudes oli sattunud ninapidi puupaku lõhesse vangi. Kui Peeter nüüd nägi teda rabelevat ja sikutavat, puhkes ta suure häälega naerma.

„Mis sa muidu seisad ja irvitad,“ hüüdis vanaeit, „tule aita parem nõtra naist. Tahtsin omale raiuda vähe puid ja sattusin ninapidi vangi. Seisan siin juba sada aastat, tõmban ja tirin ja kogu selle aja kestes ei ole palagi sööki saanud suhu.“

Nüüd naeris Peeter veel kõvemini, ta leidis loo väga lõbusaks ja ütles, et kui eit on juba sada aastat hädas, siis võib ta teise sajangu veel kannatada välja.

Kui ta jõudis kuningakotta, võeti ta kohe jänesekarjuseks. Teenistus oli aus, hää söök, kallid palk ja võis printsessigi naiseks loota. Kui aga ükski kuninga jänesest peaks minema kaduma, siis lõigatakse ta seljanahast kolm rihma ja ta ise visatakse maokoopasse.

Teed mööda minna oli Peetril päris

kena, kõik jänesed olid ilusasti koos; aga kui ta jõudis metsa, oli hoopis hull, kõik jänesed lippasid igauks omale poole. Peeter kihutas suuril sammel neile järele, kui ta mõnd veel üldse nägi. Kui aga viimne jänes silmist kadus, oli ta jõud päris otsas ja väsinuna istus ta maha.

Õhtu eel hakkas ta varakult mine-ma koju. Karjatanumis vaatas ta hooliga ringi, et kas ei ole kuski jäneseid näha, jänesed aga ei ilmunud. Kui ta siis jõudis lossi juure, seisis kuningas säääl juba noaga valmis, löikas Peetril seljast kolm rihma, raputas pipart ja soola haavadesse ja viskas ta maokoopasse.

Mõne aja pärast tahtis Paul ka teele minna, et hakata kuninga jänesekarjuseks. Isa ütles talle sedasama ja veel enamgi, mis Peetrile. Tema aga tahtis minna, ei lasknud end keelda ja ta käsi käis samuti kui Peetrilgi.

Vanaeit seisis samas paigas ja tiris oma nina puulõhest. Paul leidis selle väga naljakaks, naeris ja jättis eide sinna paika. Teenistuse leidis ta kohe, jänesed kihutasid tulisi jalu üle mägede ja küngaste laiali, ehkki ta kihutas neile järele nagu lambakoer päikeseleilis. Kui ta õhtul jänesteta lossi tuli, oli kuningas juba valmis teda ootamas, löikas kolm rihma ta seljast, raputas soola ja pipart pääle ja heitis siis Pauli madudekoopasse.

Läksid jälle mõned ajad, pesamunagi tahtis minna karjatama kuninga jäneseid ja teatas oma nõust isale. Ta arvas, et see oleks talle just kohane amet, metsas ümber hulkuda, maasikaid otsida, jänesekarja hoida ja päikesepaistel pikutada. Isa küll arvas, et oleks ameteid, mis talle kõlbaksid enam, ja kui tal ei lähe halvemini kui vendadel, siiski vaevalt saab minna ka

paremini. Kes tahab karjatada kuninga jäneseid, ei tohi olla jalust nii tinaraske ja oimerdada nagu kärbes liimiruudul. Ja kui jänesed liduvad tuhande maailmakaare poole laiali, siis on nende kättesaamine vähe teine töö, kui kindaga kirpude püüdmine. Kes tahab selt töölt tulla terve seljaga tagasi, peab olema kärmas, nobe ja kiirem linust.

Ei olnud aga midagi teha, Esben kinnitas aina, et tahab minna kuningale jänesekarjuseks, väiksemate meeste juure ta ametisse ei lähe. Ja küllap ta jäneseid juba peab silmas, egas needki ole hullemad, kui kitse- või vasikakari. Võttis siis veerseki selga ja läski mäest alla.

Kui ta tüki aega oli käinud ja juba tundis kõhu tühjenevat, jõudis ta vanaeide juure, kes oli ninapidi puolõhes, kiskus ja tiris, et saada lahti.

„Tere, tere, emakene,“ ütles Esben, „mis sa vaenekene siin piinad oma nina?“ — „Keegi ei ole mind nimetanud juba sada aastat emakeseks,“ ütles vanaeit, „tule päästa mind lahti ja anna mulle vähe süüa, ma ei ole kaua juba ivatera saanud suhu, küll ma sulle ka tasun selle.“

„Jah, arvan küll, et söök ja jook oleksid sulle väga kasulikud,“ ütles Esben.

Siis pörutas ta pakuprao laiaks, nõnda et eit sai nina lahti ja istus eidega sööma. Eidel oligi hää isu ja ta sõi kõhu täis.

Pärast söömist andis eit Esbenile vile, millel oli see omadus, et kui teda puhuti ühest otsast, siis ajus pöörasel tuulekiirusel kõik see maailma laiali, mis puhuja soovis. Puhuti aga teisest otsast, siis tuli see kõik jälle tema juure kokku, kui ta seda soovis. Ja kui vile satub kellegi teise kätte, siis tuleb see jälle kohe tagasi, kui aga tahtakse.

„See on ju imeline vile,“ arvas Esben.

Kui ta jõudis lossi, võeti ta kohe jänesekarjuseks. Egas see teenistus ole laita, toit ja palk on hää, ja kui ta ei lase minna kaduma ühtki jänest, saab ta printsessi omale naiseks. Kui

aga peaks ükski jänes minema kaduma, olgugi see kõige tillukesem jänkunolk, siis lõigatakse ta seljast kolm rihma. Kuningas oli oma asjas nii kindel, et ta kohe läks nuga ihuma.

„Lihtne asi see jänestekarjatamine,“ arvas Esben, sest kui nad tallist välja läksid, olid jänesed taltsad nagu lambakari. Ja karjatanumis sörkisid kõik ilusasti reas. Kui nad vastu lõunat aga jõudsid metsa ja päike ülal mägede ja orgude kohal kõrvetas, siis kihutasid nad igaüks omale poole.

„Hurjah! Kaduge mu silmist,“ hüüdis Esben ja puhus vile. Seda kuuldes jänesed lidusid veel kiiremini laiali igasse maailma otsa. Kui ta aga siis jõudis ühele vanale sööpõletuse paigale, puhus ta vilet teisest otsast ja enne veel, kui ta sai lõpetada, olid jänesed juba kohal ja sirgesti reas, nagu soldatid paraadiplatsil, nõnda, et ta sai neist hää ülevaate.

„See on ju suurepärase vile,“ mõtles Esben, heitis päikesepaistelisele lagendikule pikutama ja jäi magama. Jänesed aga mängisid omapääd ta ümber õhtuni. Siis vilistas ta nad jälle kokku ja ajas nagu lambakarja lossi juure.

Kuningas, kuninganna ja printsess seisid lävel ja imestasid, et mis mees see on, kes karjatab jäneseid ühtki neist kaotamata. Kuningas luges ja rehkendas, luges sõrmega ja rehkendas uuesti, aga kõik olid kohal, ei puudunud ükski, mitte kõigeväiksemgi jäneseklutt. „On see aga poiss,“ ütles printsess.

Teisel päeval läks ta jälle metsa ja karjatas jänesid. Kui ta mõnusasti maasikalagendikul lamas, saadeti lossist toaneitsi, et ta uuriks välja, kuidas poiss karjatab kuninga jäneseid.

Poiss näitas talle oma vile, puhus ühest otsast ja kohe kihutasid jänesed laiali kõigi nelja tuule poole, puhus teist otsa ja kohe olid nad jälle sääililusasti reas.

„See on imeline vile,“ ütles toaneitsi. Ta lubas kohe selle eest sada taalrit, kui poiss müüks vile.

„Ja, suurepärase vile,“ ütles Esben, „ja rahast ma palju ei hooli. Aga kui



„Kuningas luges sõrmega . . .“

sa annad mulle sada taalrit ja igale taalrile veel lisaks suudluse, siis annan ta ära.“

Ja muidugi, sellega oli toaneitsi rõõmuga nõus. Ta annaks iga taalri kohta kakski suudlust ja oleks tänulik päälegi.

Toaneitsi sai vile, aga kui ta jõudis lossi pärale, oli see kadunud. Esben oli selle soovinud tagasi. Öhtu saabudes tuli ta jänestega koju nagu lambakarjaga.

Kuningas luges sõrmega ja rehendas, aga ei aidanud miski, ükski jänes ei puudunud.

Kui Esben kolmandal päeval hoidis jänesekarja, saadeti lossist printsess teele, et see tooks vile ära.

Printsessi huvitas vile väga ja ta pakkus lõppeks kakssada taalrit, kui saaks vile omale. Ühtlasi palus ka ütelda, kuidas ta viia kindlasti koju.

„See on kallis vile,“ ütles Esben, „ja ei ole üldse müüday,“ aga printsessile hääksmeeleks annaks ta järele, kui

saaks vile eest kakssada taalrit ja lisaks igale taalrile veel ühe suudluse. Kui printsess aga tahab vile alal hoida, siis valvaku seda hoolega, see on ta oma mure.

„On aga suur hind jänesevile eest,“ ütles printsess ja ta lõppeks ju öieti kartis teda suudelda, „aga et oleme keset metsa, kus seda keegi ei näe ega kuule, olgu nõnda, sest vile pean ma saama.“ Ja kui Esben lubatud hinna oli kätte saanud, sai printsess vile. Kogu tee hoidis ta seda kramplikult käes, kui aga jõudis lossi, oli vile korraka kadunud, sest Esben oli selle soovinud tagasi.

Järgmisel päeval asus kuninganna ise teele ja oli ses täiesti kindel, et toob vile lõpulikult ära.

Ta oli palju ihnem ja pakkus viiskümmend taalrit, pidi aga panema juure kuni kolmesajani. Esben ütles, et see on suurepärase vile ja see öieti on sandihind, mis ta saab, aga et ostja on kuninganna, lepib ta sellega, kui saab

igale taalrile lisaks veel suudluse. Ta saigi nõutud hinna, sest viimases punktis kuninganna ei olnud mitte nii kitsi.

Kui kuningannal oli vile käes, köitis ta selle kõvasti kinni ja peitis taskusse, siiski temalgi ei läinud karva väärtki paremini teistest. Kui ta lossis tahtis vilet teistele näidata, oli see kadunud. Öhtul tuli Esben jänestega koju nagu hästikasvatatud lambakarjaga.

„Teie, naised, olete rumalad,“ ütles kuningas, „pean ise järele minema, kui selle vileräbala tõesti tahan saada omale! Ei jää muud üle.“ Kui Esben järgmisel päeval jälle jäneseid karjatas, läks kuningas metsa ja leidis ta samalt paigalt, kus naised olid temaga kaubelnud.

Nad said kohe häiks sõbruks, Esben näitas talle vilet, puhus üht ja teist otsa, kuningas leidis vile olevat väga kena ja tahtis kangesti seda omale, kuigi see maksaks kas või tuhat taalrit.

„Ja, see on kenake vile,“ ütles Esben, „ja ei ole üldse müüdiv. Aga kas näete mära säääl metsa ääres?“ ütles ta kuningale.

„Ja, see on ju minu ratsu Luminoïd,“ ütles kuningas.

„Kui annate mulle tuhat taalrit, ja suudlete mära, kes säääl metsa ääres sööb, siis saate vile,“ ütles Esben.

„Kas seda ei saa mingisuguse teise hinna eest,“ küsis kuningas.

„Ei,“ ütles Esben.

„Aga ehk ometi tohin oma siiditaskurätiku panna vahele?“ küsis kuningas.

Seda Esben lubas ja nõnda kuningas sai vile omale.

Ta peitis selle kohe oma suure rahakotti, peitis koti taskusse ja nõõpis tasku hoolega kinni. Siis läks ta koju. Kui ta aga koju jõudis ja tahtis vile taskust võtta välja, ei olnud lugu sugugi teine, kui naistegagi, temaltki oli vile kadunud. Öhtul tuli Esben jänesekarjaga koju ja kõik olid alles, ei puudunud ükski jänesepeog.

Kuningas sai kurjaks ja vihaseks, et Esben neid kõiki nõnda narrinud ja temalt endaltki vile võtnud. Nüüd tah-

tas ta Esbeni tappa. Kuninganna oli samas arvamises, et kurjategija tuleb kohe värskest teolt tabada.

Esbenile ei meeldinud see aga sugugi, sest ta oli oma ülesandega toime saanud ja mis ta üle selle oli teinud, sündis ju ainult oma elu kaitsmiseks.

Kuningas ütles, et see olevat temale ükskõikne, kui aga Esben siiski suutvat suure õllekatla täis valetada, siis jäetakse ta ellu.

Esben ütles, et see töö pole ei raske ega pikk ja hakkas jutustama, kuidas ta käsi algusest päale oli käinud. Ta kõneles ninapidi vangisolevast eidest, ja vahepääl ütles, „ma pean hoolega valetama, et katel saaks ülejooksumi täis,“ — siis jutustas ta vilest ja toaneitsist, kes tuli vilet kauplema ja suudlustest, mis ta taalritele päälekauba pidi andma säääl metsalagendikul. Siis jutustas ta printsessist, kes oli tulnud ja teda nii imekaunisti vile eest suudelnud, sest metsas ei võinud seda keegi näha ega kuulda, — „pean hoolega valetama, et katel saaks täis,“ ütles ta vahele. Siis jutustas ta kuningannast, kes rahaga oli kitsi, aga suudlustega mitte sugugi — „pean hoolega valetama, et katel saaks täis,“ sõnas ta jälle.

„Nüüd ongi täis, arvan ma,“ lausus kuninganna.

„Ei, sugugi mitte,“ vastas kuningas.

Siis hakkas Esben jutustama sellest, kuidas kuningas tuli ta juure ja tahtis osta vilet, kuis sõi mära metsa ääres ja kuidas kuningas tahtis vilet kangesti omale. „Ja et ta seda muidu ei saanud, siis pidi ta, — siis pidi ta — ja lubage ma pean ütlemä, sest muidu ei saa ma katelt täis,“ ütles Esben.

„Küllalt! Küllalt poiss! Pea kinni, kas sa ei näe, et ta on täis ja jookseb ülegi!“

Kuningas ja kuninganna olid arvamis, et printsess tuleb ühes poole kuningriigiga anda Esbenile, teisiti ei saanud kuidagi.

„Jah, see oli ikka kenakene vile,“ ütles Esben.



P. Picasso

Trlikija

Piltidest.

Käesoleva numbri kaanepilt kujutab saksa kunstniku Ernst Barlachi skulptuurigruppi „Suur ehmatus.“

Barlach on saksa uuemate kujuraiujate seas huvitavamaid ja andekamaid isikuid.

Barlach sündis 1870, õppis mitmeis saksa kunstiasutuses ja 1906. aastal sattus elama tükiks ajaks Lõuna-Venemaale. Siin õieti lööb ta loomistahe lõkkele ja ta saab omapäraseks ja tähelepandevaks skulptoriks. 1910. aastast saadik jälle Saksamaal. Barlach on suurte tagajärgedega töötanud ka graa-

fika alal, luues hulga puulõikeid. Ka kirjanikuna on Barlach annud silmapaistvaid teoseid.

„Triikija“ autoriks on hispaanlane Pablo Ruiz Picasso. Picasso on uuema aja maalikunsti suurimaid nimesid. Ta on teedmurdvalt tegutsenud paar aastakümnet juba euroopa maalikunsti esirinnas võitlejate seas. 1908. 9. aastal ta lõi kubistliku kunstivoolu. Siin toodud pilt kuulub Picasso varemaste loominguajajärku.

Picasso sündis 1881. aastal Malagas.

B. Linde artikli juure kuuluv jaapani kunstniku Motonaga Hirošige pilt annab väikese näite jaapani kujutatavast kunstist. Jaapanlased on eriti kõrgele

tõstnud omas kunstis värviliste puulõikete loomise oskuse. Jaapani puulõikurid trükkisid oma pildid paljude plaatidega ja saavutasid sellega suure maalilikkuse. Suur hulk tähtsaid kunstnikke on sajangute jooksul tegutsenud siin värvilise puulõike alal. Värvilisest puulõikest ja puulõikest tuldse Noorusmaa toob edespäi pikema selgitava kirjutuse.

Hirošige oli suurte puulõikemeistrite reas viimne. Pärast teda tuli jaapanlikult omapärase kunstis langus, mis on kestnud siamaani. Hirošige sündis Jeddos 1746. aastal ja suri 1858. Ta oli peamiselt lüüriline maastikumeister, kelle töis tuli ilmsiks juba mõningaid euroopa mõjusid.

Brigader Gerardi seiklused.

Kuidas brigader vallutas Saragossa.

Arthur Conan-Doyle'i järele A. Viidik. N. Mey joonistused.

Kas olen juba jutustanud teile, mu sõbrad, mu komandeerimisest Conflansi husaaride juure Saragossa piiramise ajal, ja tähelepanu väärivad kangelasteost, mis saatsin korda selle vallutamisel? Ei? Siis teil on veel mõndagi õppida. Jutustan teile täpselt nii, kuidas see kõik juhtus. Väljaarvatud paar-kolm meest ja paar-kolmkümmend daami, olete esimesed, kes kuulevad selle loo.

Peate teadma, et teenisin leitnandina ja alamkaptenina teises husaarirügemendis — neid hüüti Chamberan'i husaarideks. Sel ajal, millest räägin, olin ainult kahekümneviieaastane, ja olin julgem ning ettevõtlikum, kui keegi muu suures armees. Juhtus, et sõda Saksamaal lõppis, kuna ta Hispaanias möllas veel täie hooga; seepärast keiser, tahtes toetada vägesid Hispaanias, komandeeris mind kaptenina Conflans'i husaaride juure, kes olid sel ajal 5-ndas korpuses, maršal Lannes'i käsutusel.

See oli pikk tee Berliinist Püreeneideni. Mu uus rügement oli väe hulgas, mis maršal Lannes'i juhatusel piiras Hispaania linna Saragossat. Pöörasin

hobuse pää sinnapoole, ning viitsin veel nädala või enam prantlaste pääkortris enne kui mind saadeti Conflans'i husaaride laagrisse.

Olete muidugi kuulnud kuulsast Saragossa piiramisest, ning võin öelda ainult, et ei võinud olla raskemat ülesannet kindralile kui see, mis antud maršal Lannes'ile. Määratu linn oli täidetud hispaanlastega — sõdurite, talupoegade, preestritega — kes kõigest hingest vihkasid prantslasi ja metsikus vihas otsustasid ennem hävineda kui alistuda. Linnas oli kaheksakümmend tuhat meest, ja piirajaid ainult kolmkümmend tuhat. Kuid meil oli tugev suurtükivägi ning meie sapöörid olid kõige paremad. Iialgi ei ole olnud säärast piiramist, sest harilikult linn langeb, kui kindlustused on vallutatud; kuid siin lahing alles algas päälle kindlustuste vallutamist. Iga maja oli kindlus, iga tänav lahinguväli, nii et liikusime edasi suure vaevaga, lastes majad õhku ühes kaitsjatega, kuni pool linna oli kadunud maa päält. Kuid teine pool oli niisama kindel, ning kergem kaitsta, sest ta koosnes kirikuist ja

kloostritest, paksuseinalistest kui Bastille, mida ei olnud nii kerge teelt koristada. Säärane oli asjade seis, kui saabusin armeesse.

Pean tunnistama, ratsaväest ei ole piiramise juures suurt kasu, ehk küll oli aeg, kus ma ei oleks lubanud kellelgi avaldada säärast arvamist. Conflans'i husaarid olid laagris lõunapool linnast, ning nende kohuseks oli välja

saata patrulle, et hispaanlased ei saaks läheneda säältpoolt. Rügemendi ülem ei olnud hää sõdur ja rügement oli kaugel allpool tasapinda, mis ta saavutas pärast. Juba esimesel öhtul nägin asju, mis mulle ei meeldinud; sest ma olin harjunud korruga ning mu südant haavas kõik: halb laager, halvasti hoitud hobune, või oli see lohakas sõdur. Öhtul sõin koos kahekümnekuue uue kaasvõitlejaga ning suures hoolsuses

arvatavasti andsin liig selgesti mõista, et olin harjunud teissuguste asjadega sõjaväes Saksamaal. Minu märkuste järele tekkis vaikus laua ääres, ning tundsin, et olin olnud taktitu, kui nägin teiste pilke. Kolonel oli vihane, ja suur major Olivier, rügemendi tuleõgija, istus mu vastas, keerutas oma suuri musti vurre ning vaatas mu otsa, nagu tahaks ära süüa. Kuid ma ei pöörnud tähelepanu sellele, sest tundsin, et olin olnud taktitu, ja et oleks jätnud halva mulje, kui esimese söögi ajal oleksin läinud riidu oma ülemusega.

Säält saadik olin süüdlane, kuid kuulake, mis järgnes. Pärast sööki kolonel ja mõned teised ohvitserid lahkusid, sest söödi ühes talumajas. Umbes tosin meest jäi söögituppa, ning tuppa toodud kitsenahk hispaania veiniga te-

gi meeled leplikumaks. Kohe major Olivier hakkas küsima sõjaväest Saksamaal ning osa üle, mida ma etendasin sõjakäigus. Viinast ergutatud, lasin enda sundida jutustama. See oli loomulik, mu sõbrad. Te tunnete kaasamulle. Pääle selle olin eeskujuks oma vanustele ohvitseridele terves väes. Olin esimene vehkleja, suurepärane ratsanik, saja seikluse kangelane. Siin



mind mitte ainult eitunnustatud, vaid isegi ei sallitud. Kas ei ole loomulik, et soovisin näidata oma vapraile kaasvõitlejatele, milline mees oli nende hulgas? Kas ei olnud loomulik, et tahtsin öelda: „Rõõmustage, sõbrad, rõõmustage! See, kes tuli täna, ei ole harilik inimene, vaid mina, Gerard, Ratisbori kangelane, Jena võitja, mees, kes murdis Austerlitzis rinde!“ Ma ei võinud muidugi öelda nõnda. Kuid võisin neile ju-

tustada mõned seiklused, nii et nad võisid ise teha säärase järelduse. Tegin nii. Nad kuulasid liikumatult. Jutustasin veel. Lõpuks, kui olin jutustanud, kuidas juhtisin sõjaväe läbi Danuubi, kuuldus üldine naerulagin. Häbi ja vihaga kargasin püsti. Nad vedasid mind sisse. Nad mängisid minuga. Nad olid veendunud, et neil oli tegemist kiitleja ja valetajaga. See oli vastuvõtt Conflans'i husaaride juures? Äigasid häbipisaraid silmist, ning seda nähes nad hakkasid hullumini naerma.

„Kapten Pelletau, kas marsal Lannes on veel siin?“ küsis major.

„Ma usun, ta vist on“, vastas küsitav.

„Tõesti, ma mõtlen, ta siinolek on vaevalt tarvilik nüüd, kus kapten Gerard saabus.“

Jälle kõlas naerumürin. Nägin nägusid ümberringi, pilkavaid silmi, avatud suid — Olivier suurte mustade vurrudega, Pelletan — kõhn, hambad irevil, isegi noored alamleitnandid tuksusid naerust. Taevas, milline alandus! Kuid viha kuivatas mu pisarad. Olin jälle mina ise, külm, rahulik, kindel, väljast jää, seest tuli.

„Kas tohib küsida,“ ütlesin majorele, „mis kella ajal on rügemendi ülevaatus?“

„Loodan, kapten Gerard, et te ei taha muuta ülevaatus aega,“ vastas see ning jälle kõlas naer, mis vaikis, kui vaatasin pikkamisi ringi.

„Mis kella ajal on ülevaatus?“ küsisin teravasti kapten Pelletanilt.

Pilkav vastus oli tal keelel, kuid mu vaade hoidis selle tagasi. „Kogumine on kell kuus,“ vastas ta.

„Tänan,“ vastasin. Lugesin siis seltskonna üle ja osutus, et mul oli tegu neljateistkümneme ohvitseriga, kellest kaks näisid olevat värskelt St. Cyr'ist tulnud poisid. Ei olnud märgata nende taktitust. Jäi järele major, neli kaptenit, ja seitse leitnanti.

„Härrad,“ jätkasin, vaadates järgimööda nende otsa, „ma ei tunneks end selle kuulsa rügemendi väärilisena, kui ma ei paluks rahuldust haavamise eest, mille osaliseks sain, ning ma ei peaks teid selle vääriliseks, kui mõnesuguse ettekäände all keelaksite mulle seda.“

„Selle poolest ei pea takistusi olema,“ vastas major. „Olen valmis unustama oma aukraadi ja andma teile rahulduse Conflans'i husaaride nimel.“

„Tänan,“ ütlesin. „Kuid tunnen, et mul on arveid ka teiste härradega, kes naersid mind.“

„Kellega soovite võidelda?“ küsis kapten Pelletan.

„Kõigiga,“ vastasin.

Imestanult vaatasid nad üksteise otsa. Siis nad läksid toa teise otsa, ning kuuldus sosin. Naerdi. Nähtavasti nad arvasid ikka veel, et neil on tegemist tühja kiitlejaga. Nad tulid tagasi.

„Teie nõudmine on ebaharilik,“ ütles major, „kuid ta rahuldatakse.

Kuidas soovite korraldada seesuguse duelli? Tingimised on teie valida.“

„Mõõgad,“ ütlesin. „Ning ma sooviksin vastaseid vanuse järgi, algades teiega, major Olivier, kell viis. Siis ma võin anda igaühele viis minutit enne kui kutsutakse ülevaatusse. Kuid ma pean paluma teid nimetada koht, sest ma ei ole tuttav siinse maaga.“

Minu rahulik ja asjalik ülesastumine mõjus neisse. Igatahes naer oli nägudelt kadunud. Olivier' nägu ei olnud enam pilkav, vaid tume ja vali.

„Hobuste seisukoha taga on väike lage plats,“ ütles ta. „Mitu auasja on lahendatud säääl, ning see koht on väga otstarbekohane. Me oleme säääl mainitud ajal.“

Just tahtsin kummardada, et täna-da neid vastutulelikkuse eest, kui avanes söögitoa uks ja sisse tormas ärritatud näoga kolonel.

„Härrad,“ ütles ta, „mind paluti kutsuda vabatahtlikke teie hulgast ülesandeks, mis on seotud suurima hädaohuga. Ma ei salga, et asi on äärmiselt tõsine, ja et maršal Lannes valis ratsaohvitserid sellepärast, et mitte raisata jalaväelasi ja sapööre. Naisemehed jäägu ära. Kes tahab minna?“

Ei ole vaja öelda, et kõik poissmehed astusid ette. Kolonel vaatas teatud üllatusega ringi. Nägin ta raskust. Parim mees oleks pidanud minema, kuid parimat meest pidi ka hoidma.“

„Kas tohin kõnelda?“ küsisin.

Ta vaatas külmalt mulle otsa. Ta ei olnud unustanud mu märkusi söögi ajal. „Rääkige!“

„Mul peaks olema eesõigus, härra kolonel,“ algasin, „sest see ülesanne kuulub minule õigusega ja ka olude tõttu.“

„Kuidas nii, kapten Gerard?“

„Õigusega, sest mina olen vanem kapten. Olude tõttu, sest ma ei taha enne lahkuda rügemendist, kui inimesed ei ole õppinud tundma mind.“

Koloneli nägu pehmenes.

„Tõesti, teil on osalt õigus, kapten Gerard,“ ütles ta. „Ma arvan, et ole-tegi kõige kohasem selleks. Tulge minuga, ma annan teile juhtnöörid.“

Soovisin oma uutele kaasvõitlejaile

hädä ööd, ja kordasin, et tulen määratud kohale homme hommikul kell viis. Nad kummardasid vaikides, ning arvasin nägevat nende nägudest, et nad juba hakkasid nägema mu iseloomu teises valguses.

Arvasin, et kolonel ütleb kohe, milleks olen valitud, kuid ta sammus vaikides edesi, ning ma järgnesin talle samuti! Läksime läbi laagri, üle kraavide ning kivihunnikute, mis olid olnud kord linnamüürid. Edesi järgnes tänavaid, mis läbistasid sapööride miinidest purustatud majaderäga. Aakreid maad oli kaetud pilbastatud seinte ja kivihunnikutega, mis olid kord moodustanud eeslinna. Jalgteed olid läbi puhastatud nende seast ning laternad säetud nurkadele. Kolonel ruttas otse edesi, kuni lõpuks kõrge, hall sein sulges meie tee. Selle taga asus meie eelvägi. Kolonel viis mu ühte katuseta majja, kus leidsime kaks kindralit, kes põlvitasid trummile laotatud kaardi ees ja uurisid seda hoolikalt. Üks neist, puhtaks põetud näoga, oli maršal Lannes, teine — kindral Razout, sapööride ülem.

„Kapten Gerard soovis minna,“ teatas kolonel.

Maršal Lannes tõusis püsti ja surus mu kätt.

„Te olete vapper mees,“ ütles ta. „Mul on kingitus teile,“ lisas ta, andes mulle klaastorukese. „Dr. Fardet valmistas selle eritellimise järele. Äärmisel juhtumusel teil on ainult vaja see suhu panna ning ühe silmapilguga olete surnud.“

See oli lõbus algus. Tunnustan teile, sõbrad, külmajudin jooksis mul üle selja ning juuksed pääs tõusid püsti.

„Vabandage, härra maršal, tean, et see pidi olema väga hädaohtlik ülesanne, kuid midagi lähemat ei ole teatatud sellest.“

„Colonel Perrin,“ ütles Lannes valjult, „ei ole aus välja kutsuda seda vaprat ohvitseri, enne kui ta ei tea, millised hädaohud tal ees.“

Kuid ma juba olin jälle mina ise.

„Härra maršal,“ ütlesin ma, „lubage tähendada, et mida suurem hädaoht, seda suurem au, ja et ma loobuksin ai-

nult siis, kui leiaksin, et ei ole hädaohtu.“

See oli õilne kõne ning avaldas mõju. Nähes Lannes'i silmi imestusega peatavat mu näol, taipasin, kui hiilgavalt algas mu tegevus Hispaania sõjaväes. Oleksin surnud sel ööl, mu nime ei oleks unustatud. Mu vanad kui ka uued kaasvõitlejad oleksid alati mälestanud üksmeelse armastuse ja imestlusega Etienne Gerardi.

„Kindral Razout, seletage, milles asi seisab,“ käskis Lannes lühidalt.

Sapöörohvitser tõusis püsti, kompass käes. Ta viis mu ukse juure ja näitas käega kõrge halli seinaga poole, mis paistis varemete seast.

„See on vaenlase praegune kaitseliin,“ seletas ta. „See on Madonna kloostri müür. Kui vallutaksime selle, siis linn oleks meie käes, kuid nad mineerisid terve ümbruse, ning seinad on nii paksud, et oleks määratu töö, hakata seda suurtükkidega lõhkuma. Kuid saime teada, et vaenlasel on salajane püssirohu ladu ühes alumises kambris. Kui saaks selle õhku lasta, meie tee oleks puhastatud.“

„Kuidas pääseb sinna?“ küsisin.

„Kohe seletan. Meil on linnas prantsuse salakuulaja — Hubert. See vapper mees pidas ühendust meiega ja lubas õhku lasta lao. See pidi juhtuma vara hommikul ning juba kaks päeva ootavad tuhat grenadeeri, et linna tormata, kui müür puruneb. Kuid plahvatust ei ole ja kaks päeva puuduvad teated Hubert'ilt. Tekib küsimus: mis on juhtunud temaga?“

„Te tahate mind saata vaatama?“

„Just nii. Ons ta haige, haavatud, surnud? Peame veel tema pääle lootma, või peab katsuma mujal pääle tungida? Ei saa otsustada midagi, enne kui me ei kuule midagi temast. See on linna plaan, kapten Gerard. Nagu näete, siin kloostrite vahel on hulk tänavaid, mis tulevad siit platsilt. Kui saate platsile, siis leiate siit nurgast kiriku. Siin on Toledo tänav. Hubert elab väikeses majas, mis on veinipoe ja kingsepa töökoja vahel, paremat kätt, kui lähete kiriku poolt. Kas jälgite mind?“

„Täiesti.“

„Teil tuleb leida maja, leida Hubert ja järele vaatada, kas ta plaan on läbi viidav, või peab jätma selle.“ Ta tõi tüki määrdinud pruuni flanelli. „See on frantsiskaanmunga ülikond,“ ütles ta. „Näete, see on kõige parem.“

Põrkasin tagasi.

„See teeb mu salakuulajaks,“ hüüdsin. „Ma võin minna omas ülikonnas.“

„Võimatu! Kuidas loodate täna vaist läbi pääseda? Pidage meeles, hispaanlased ei võta vange, ning teie saatatus on ühesugune, missuguses riides te läheksitegi.“

See oli õigus ning ma olin olnud küllalt kaua Hispaanias, et teada, et see saatatus oli palju tõsisem asi kui lihtne surm. Olin küllalt kuulnud jutte piinamistest ja vigastamistest. Mässi sin enda frantsiskaanlase mantlisse.

„Nüüd olen valmis.“

„Ons teil sõjariistu?“

„Mu mõök.“

„See kõliseb. Võtke see nuga ja jätke mõök siia. Õelge Hubert'ile, et kell neli hommikul mehed on jälle valmis. Seržant väljas näitab teile, kuidas pääseb linna. Hääd ööd, hääd õnne!“

Enne kui jõudsin lahkuda toast, kummardasid mõlema kindrali kūrabad kaardi kohta. Ukse juures mind ootas sapöör-allohvits. Sidusin vöö kinni, võtsin oma husaarimütsi pääst ja tõmbasin mantli päakatte üles. Olin kadunud. Siis järgnesin vaikides oma juhile.

Oli vaja liikuda ettevaatlikult, sest müüriil asusid hispaanlaste vahid, kes järjesti andsid tuld meie eelpostidele. Hiilisime päris müüri varjus edesi varremete seas, kuni saabusime suure kastani juure. Siin seržant peatus.

„Selle puu otsa pääseb kergesti,“ ütles ta. „Redelgi ei oleks lihtsem. Ronige üles, ning siis näete, et ülemiselt oksalt pääseb selle maja katusele. Edesi aidaku teid kaitseingel, mina ei saa aidata kaugemale.“

Pistsin mantlihõlmad vöö vahele ja ronisin puu otsa. Poolkuu paistis heledasti ning must katuseäär paistis hästi kätte vastu taevast. Puu oli ma-

ja varjus. Pikkamisi ronisin oksalt oksale ning olin juba peaaegu ladvas. Oli veel ronida mööda oksa müüri. Korraga kuulsin sammude kobinat, ning kohe peitsin enda puutüve taha. Üks mees tuli mööda katust minu poole. Nägin teda ronivat kütürus, pää ettepoole, püss laskevalmis. Terve ta olek väljendas ettevaatust ja kahtlust. Korra või paari ta peatus, tuli siis müüri ääreni mõne meetri kauguseni minust. Siis ta laskus ühele põlvele, sihtis ja lasi.

Olin nii üllatatud sellest paugust, et peaaegu oleksin kukkunud. Ühe silmapilgu ma ei teadnud, kas ta nägi mind. Kuid kui kuuldus oie alt, hispaanlane laskus müüri najale ja hakkas valjusti naerma, siis taipasin, mis oli juhtunud. See oli mu vaene, truu seržant, kes oli jäänud ootama, et näha, kui ma üle ronin. Hispaanlane nägi teda all ja lasi. Te arvate, et see oli osav laskmine — pimedas, kuid need inimesed laadisid oma trebucod, püssid, igasugu kivide ja metallipuruga, nii et nad tabasid niisama kindlasti kui mina fasaani puoksal. Hispaanlane vahtis alla pimedasse, kui juhuslik oie alt teatas, et seržant oli ikka veel elus. Vaht vaatas ümber — kõik oli vaikne. Võib olla, ta tahtis aidata teise ilma selle neetud prantslase või oli tal soov näha, mis oli selle taskus, — igatahes ta pani püssi maha ja kargas puu otsa. Samal silmapilgul puurisin oma noa ta kehasse, ning ta kukkus valju pragina läbi okste maha. Kuulsin all lähikest võitlust ning paari prantsuskeelset vannet. Haavatud seržant ei oodanud kaua kättemaksu pärast.

Mõni minut ma ei julenud liikuda, sest näis olevat kindel, et müra meelitab kellegi ligi. Kuid kõik oli vaikne, kuuldus ainult kuidas kellad linnas löid kaksteist. Ronisin mööda oksa edesi ja laskusin katusele. Hispaanlase püss oli siin maas, kuid temast ei olnud kasu, sest püssirohusarv oli mehe taskus. Kuid kui ta leitakse siit, siis on selge, et on midagi juhtunud, seepärast arvasin paremaks ta alla visata. Siis vaatasin ringi, kuidas pääseb alla katuselt.

Oli selge, et kõige lihtsam tee oli see, mida mööda vaht üles tuli, ning varsti nägin, missugune see on. Üks hääl hüüdis mitu korda „Manuelo! Manuelo!“ ja, pimedasse kükitanud, nägin kuuvalgel habemikku pääd, mis tõusis luugist. Vastust mitte saades, ronis mees katusele ning talle järgnesid kolm meest, kõik hambuni sõjariistus. Te näete, kui tähtsad on väikesed ettevaatusabinõud, sest oleksin jätnud püssi katusele, tingimata oleks hakatud ot-sima, ning siis oleksin olnud kadunud. Olgu kuidas on, patrull ei leidnud vahil jälgegi ning, kahtlemata, arvas, et see oli läinud edesi mööda katuseid. Sellepärast nad ruttasid edesi ning mina tormasin kohe luugi juure ja laskusin alla. Maja näis olevat tühi, sest ma läksin sellest takistamatult läbi ja avatud uksest välja tänavale.

See oli kitsas, tühi põiktänav, kuid ta lõppis laiemasse tänavasse, mis oli külvatud täis lõkkeid, mille ümber magas hulk sõdureid ja talupoegi. Hais linnas oli päädpööriv, — imeasi, kuidas sääl inimesed võisid elada, — sest piiramise kuude kestel ei saadud linna puhastada ega surnuid matta. Mitu inimest liikus tule juurest tule juure ning nende hulgas nägin mitut munka. Nähes, et nad liikusid tähelepanematult, võtsin südame rinda ja ruttasin suure platsi poole. Ainult kord tõusis keegi tule äärest ja peatas mind varrukast. Ta näitas naise poole, kes lamas liikumatult tänaval, ning ma mõistsin, et see oli surija ja et minult sooviti kiriku viimse kohuse täitmist. Katsusin läbi ajada selle kasina tagavaraga, mis mul pääs ladina keelest. „Ora pro nobis,“ ütlesin oma pääkatte sügavusest. „Te deum laudamus. Ora pro nobis.“ Seda öeldes tõstsin oma käe ja osutasin ettepoole. Mees lasi lahti mu varruka ja pühalikkude liigutustega ruttasin edasi.

Nagu arvasin, see lai tänav lõppis platsil, mis oli täidetud sõjavägedega ja lõomas tuledest. Kiiresti sammusin edesi, tähelepanu juhtimata paarilekolmele inimesele, kes pöördusid minu poole. Mööduisin kirikust ning leidsin tänavat, mida mulle kirjeldati. Nüüd olin linnaosas, mis asus kaugel mäe kal-

laletungidest, seepärast siin ei olnud sõjaväelaagreid ja oli päris pime, väljaarvatud mõni tulekuma, mis harva paistis kuskilt aknast. Ei olnud raske leida maja, kuhu mind juhatati — veinipoe ja kingsepa töötoa vahel. Maja oli pime, ja uks suletud. Surusin ettevaatlikult linki ja tundsin, et see andis järele. Kes oli sees, seda ma ei teadnud; pidin nüüd riskima. Lükkasin ukse lahti ja astusin sisse.

Sees oli kottpime, seda enam, et sulgesin ukse enda järel. Kobasin ümber ja sain laua äärest kinni. Siis jäin seisma ja mõtlesin, mis nüüd teha, kuidas saada teateid Hubert'ist, kelle majas olin. Eksitus oleks maksnud mulle mitte ainult elu, vaid terve ülesande ebaõnnestumise. Võib olla, ta ei elanud siin üksi. Võib olla, et elab mõnes hispaania perekonnas, ning minu külas-käik hävitab meid mõlemad. Harva olin olnud sarnases kimbatuses. Ning siis korraga mu veri tardus. Päris mu kõrva ääres kuuldus hääl, sosistav hääl. „Mon Dieu!“ hüüdis hääl surmavalus. „Oh mon Dieu! mon Dieu!“ Siis kuuldus nuuksumine pimedas ja kõik vaikus jälle.

See täitis mu hirmuga, see hirmus hääl, kuid ühtlasi ka lootusega, sest see oli prantslase hääl.

„Kes on siin?“ küsisin.

Kuuldus oigamine, kuid mitte vastust.

„Kas olete teie, härra Hubert?“

„Jah, jah,“ sosistas hääl, nii vaikne, et vaevalt kuulsin teda. „Vett, vett, Jumala pärast, vett!“

Läksin hääle poole, kuid pörkasin vastu seinat. Jälle kuuldus oigamine, kuid seekord ei olnud kahtlust, et ta kostis mu pää kohalt. Sirutasin käed üles, kuid nad ahmised ainult õhku.

„Kus te olete?“ hüüdsin.

„Siin! Siin!“ sosistas kummaline, värisev hääl. Kobasin mööda seinat edesi, ja leidsin palja jala. Ta oli mu näo kõrgusel, kuid nii kaugelt kui ulatusin katsuma, ei leidnud midagi, millele ta oleks võinud tueda. Imestades astusin tagasi. Siis võtsin tuleraua taskust ja lõin tuld. Esimese pilguga mees näis hõljuvat mu ees õhus, ning

tuleraud kukkus mul käest. Värisevate kätega löin uuesti kivi vastu terast ning seekord süütasin vahaküünla. Võtsin selle kätte ja kui mu imestus vähenes, suurenes veel enam hirm vaadendi juures, mis avanes.

Mees oli löödud seina külge, nagu nirk aidaukse külge lüüakse. Pikad naelad olid löödud läbi käte ja jalgade.

Vaene ohver oli lähedal surmale, pää oli vajunud õlale ja mustunud keel ripnes suust. Ta suri janusse ja haavade kätte, ning südametud piinajad olid pannud veiniklaasi ta ette lauale, et veel suurendada ta piinu. Ulatasin talle veini. Ta suutis veel neelata, ning elu tuli veel kord tagasi tuhmunud silmadesse.

(Järgneb.)

Nõiduslik mängumees.

„Nuori Voimast“ M. N.

Oli kord poiss, kelle isa oli prantslane ja ema poolakas ja kes otse kirglikult armastas mängu ja juba vara osutus harulaaselt musikaalseks. Kui ta üheksa-aastaseks oli saanud, oli tal ühel päeval võimetus esineda avalikul kontserdil. Ema riietas ta hoolikalt, ja ta sai selga uue sametkuue ja kaela toreda krae. Poiss mängis publikule ja sai suure kiidu osaliseks. Kui ta koju tuli, hakkas ema pärima, kuidas tal esinemine ka oli läinud.

„Hästi, ema, hästi,“ lausus poiss. „Inimesed olid mu toredast kraest üsna vaimustatud.“

Kuid ta mängimine oli see, mis kuulajad oli võlunud, mitte ta riietus. Ta klaverimäng oli imeilus, mänguriist sai otsekuulavaks, see hõiskas ja rõõmustas, nuttis ja kaebas ta nõiduslike kätte puudutusel.

Ühel päeval pääsis Varssavi akadeemias, kus ta isa oli õpetajaks, õpilaste hulgas lärm ja hullamine lahti. Õpetaja ei saanud kuidagi enam korda pidada, kuid siis astus ta poeg sisse, istus klaveri ette ja mängis nii imeilusasti, et lärmitsejad vagusaks jäid. Siis see imeilik poiss kustutas tuled ja mängis, kuni õpilased kõik magama uinusid. See näis olevat kui imetegu.

Ta hakkas juba üsna noorelt viise komponeerima, ja mõned ta teoseist on kauneim muusika, mis üldse on olemas.

Kahetekümneühe-aastasena lahkus ta oma vanemate majast ja läks Varssavist, ilma et kunagi enam sinna tagasi oleks tulnud.



Ta reisib paljudes Euroopa päälinnades, ja igal pool võeti teda pidulikult vastu. Kuid ta ei hoolinud võõruspidudest ja seltsielust. „Siis peab riietuma ja näitama end armastusväärseks ja istuma võõrastoas“, ütles ta kord, „aga kui jälle olen omas toakeses, siis kõnelen oma klaverile, kellele kui oma parimale sõbrale usaldan kõik oma mured ja kurbused.“ Ta hirmuks oli isik, kes teda lõunasöögile kutsus ja siis palus teda mängida. Ühele niisugusele ütles ta: „Ah, olen juba lõunat söönud. Teie võõrukus nõuab nähtavasti tasu.“

Hoolimata kõigest menust ja kuulsusest oli ta ühtviisi vähenõudlik. Suur oli ta imestus, kui ta Viinis käies nägi kuninglikus raamatukogus heliloojate teoste hulgas ka mõned oma käsikirjad ilusas kuldköites.

Ta sai tuttavaks ühe kuulsa prantsuse naiskirjanikuga, ja kui tas kopsuhaiguse tunnused ilmsiks tulid, palus see teda enda ja oma poja seltsis sõita Majorka saarele. Ta oli nõus, kuid sääl jäi juba raskesti haigeks, ning vähehaaval läks ta haigus ikka pahemaks. Ta suri 17. oktoobril 1849. a. ja ta maeti Pariisi. Kirjutuse algul leiata ta pildi. Kes ta oli?

Gustav Tammes.

Neil päivil suri Noorusmaa kaastööline Gustav Tammes 43 eluaastas.

G. Tammes sündis Tartus ja käis sääl linnakoolis. Pärast astus Pihkva maamõdukooli ja selle lõpetamise järel Liibavi merekooli. Siis asus Tammes tegelikuna meremehena sõitma mööda kaugeid maailmameresid. Neilt reisidelt võis ta jutustada huvitavaid lugusid, mis voolasid üksteise järel elavasti ja kujukalt.

Vene suure revolutsiooni päevil oli Tammes ametis Kaspiamerel ja Volgal sõitval laeval, säält opteeris Eestisse, oli lühemat aega merekooli õpetajaks ja oma elu viimased päevad tegutses ajakirjanikuna.

Noorusmaale tõlkis Tammes inglise autorite töid. Ta tundis üldse hästi inglise kirjandust, eriti Jerome K. Jerome'i, Kiplingi ja Londonit, kellede teoste sisustikudki olid tal meeles viimaste peensusteni.

Nüüd on see huvitav inimene surnud ja kurbuses mälestab teda

NOORUSMAA.

NOORTE VALD

Metsapõletajad.

Alex Saarela.

Olin tookord viieaastane ja nägin selles auhaavamist, et mind lubati minna ainult õega külla, Vanatalule, sest arvasin endal olevat julgust, jõudu jne. mitme õe eest. Kuid tähtis on, et pääsin külla, ja veel tähtsam see, et õe nägemata tulitikutoosi mitme tikuga leidsin, millega võis väga hästi tuld teha.

Vanatalul teatasin oma leiust Juku-
le, ütlesin õele, et pean väga tähtsa as-

ja pärast metsa minema ja kadusime siis Jukuga Kadakamäele. Ühe suurema põõsa taga hakkasime suuri plaane sepitsema, sest nagu teada, ei satu tulitikut alati poiste kätte.

Jõudsime ilma vaieluseta otsusele, et peame tule tegema. „Kui tuli, siis peab see ka suur olema,“ arvasin mina, kuid selles küsimuses langesid hääled pooleks, sest Juku soovitas väikest tuld.

„Kui minu mõtet ei poolda, siis pole sinul kaasaraäkimisõigust,“ mõtlesin mina ja hakkasin haohunikut süütama. Juku vaatas päält ja soovis vist kõigest südamest minu töö ebaõnnestumist. Ja nagu saatuse tahtmisel ei tulnud tööst midagi välja. Esimene tikk ei võtnud tuld, teine viskas sädeme näkku, kolmas kustus enne kui haod süttisid ja niiviisi kraapisin edesi kuni jäi toosi ainult kaks tikku ja minule nutt kurku.

Juku vaatas muidugi päält ja tundis kahjurõõmu, sest pidin järele andma, kui ta ütles: „Ega sest tule midagi, teeme parem nii nagu mina tahan“, võttis poolvägisi tikud ja hakkas tuld tegema.

See oli otsekohe aualandus. Mina, kes enda pääle alati kindel olin, ei saanud tuld põlema, kuna Juks väikese tule tegi. Vihastasin nii, et tahtsin juba Juksile peksa anda, kuid nägin siis tuld peaaegu kustumas; mul hakkas häbi viletsa tule üle, unustasin peksaandmise ja ütlesin:

„Kuule, Juks, teeme tule suuremaks!“

„Siis näevad kodused.“

„Ah, mis kodused. Teeme tule tolle kadakapõosa taha, siis ei näe keegi,“ ja rõõmus oma tarkuse üle korjasin ma sammalt, heinakõrvi ja kuivi puuksi ja viisin need kadakapõosa taha, Juks tõi tule ja nii oligi meil jälle tuli, kuid nii väike, et pidasin enda kohuseks hagu ja muud prahti juure panna.

„Kuule, tuli läheb liig suureks, ajab kadakapõosa põlema,“ hoiatas Juku.

„Ära ole poisikene, mul on saapad jalas, nendega võin tule ära kustutada, kui suureks läheb,“ ja lisasin hagu.

Tuli oli kena, peaaegu nagu eilne Tooma-onu oma, kuid see tuli oli minu tehtud, Juku kaasabi ei tulnud meelegi, ja see teadmine tegi tule mitu korda suuremaks ja ilusamaks.

„Ilus tuli, kui aga pöösasse ei lenda!“

„Ei lähe kuhugi!“ — kuid oligi juba pöösas.

Seisime hetke nõutult, siis hakkas Juku kõigest jõust tuld surnuks puhuma, mina võtsin maast kuiva kadakaoksa ja hakkasin sellega tuld lämmatama (saapaid ei tulnud meelegi), kuid pärast tagajärjetut tulekustutust (Jukul läks suits kurku, minul hakkas kadakaoks põlema) pistime uludes talu poole jooksmas.

„Appi!“ karjus Juku.

„Tuli!“ kisendasin mina täienduseks.

Juku isa tuli juba veepangega, emal oli vits, teistel teibad, mõned võtsid veel kaevust vett.

Nüüd algas kurva lõpu algus.

Juku ema tuli meie juure, võttis Juku kinni ja andis talle keretäie vitsu. Arvan, et need olid üsna valusad. Ma jäin peksuta, kuid Juku ema lubas minu emale kaevata. Veel hullem!

Pererahvas läks tuld kustutama. Juku istus kraavi kaldale ja hakkas töinama, sõrm suus ja teine käsi säääl kuhu hoope anti. Tahtsin teda lohutada, kuid ka endal hakkas halb ja pikkamisi läksin koju, süda hirmul õudse tuleviku ees.



JVALTER.

TREPID

VÕISTLUSI JA ÜLESANDEID.

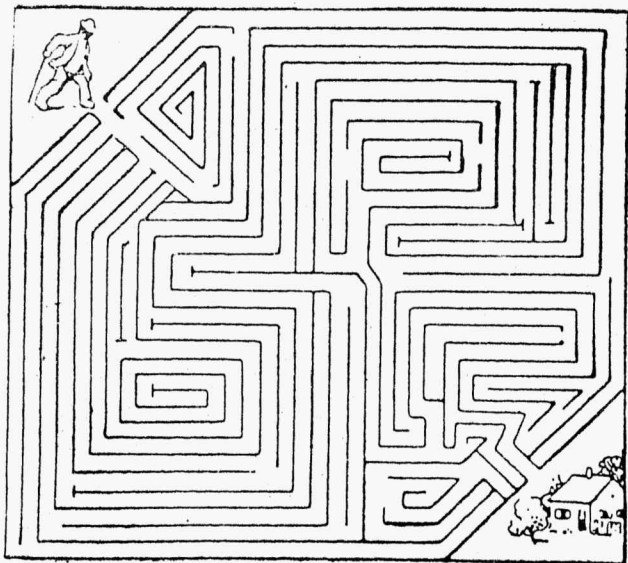
14. ülesanne.

Kes juhatab väsinud mehele õige tee koju?

Lahendused saata toimetusse jõulukuu viimaseks päevaks.

Lahendusest võivad võtta osa kõik Noorusmaa kolmanda veerandaasta tellijad.

Auhinnaks loositakse hääraamat.



15. ülesanne.

Nõiutud sportlane.

See kummaline lugu juhtus läinud suvel Piritas rannas. Salkkond sportlasi oli parajasti võtmas päikesevanne heledal mereliival. Siis kohatus vesi ja esile kerkis võimas veevaimu pää ja sellejärel must keha. Ta puudutas üht sportlast välkkiiresti oma pika oimuga ja kadus uuesti pahinal vette.

Omaks imestuseks nägid nüüd teised, et veevaimust puudutatud mees oli muutunud mustaks peletiseks, kelle nägemine juba tõi vastikusevärina.

Meie püüdsime selle mehe kinni ja toome noorusmaalastele ta pildi. Palume kõiki appi arvama, kuidas mehe saaks muuta jälle endiseks sportlaseks. Lõigake see mees siit üksikutena tükkidena välja ja säädke kokku sportlase esialgne kuju. Ühtki tükki ei või jätta tarvitamata.

Lahendused saata toimetusse jõulukuu viimaseks päevaks. Lahendajate viimase veerandaasta tellijate vahel loosime välja hääraamatu. Vaadake pilti hoolega ja ärge toimige mõtlematult!



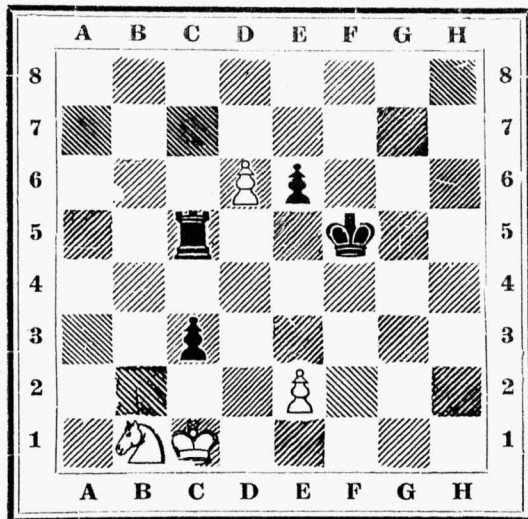
Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Lõpumäng nr. 7.

Kokku säädnud Erich Laasi (Tallinnas).
„Noorusmaa“ originaal.

Mustad.



Valged.

Valged: Kc1, Rb1, Ed6 ja e2.
Mustad: Kf5, Vc5, Ec3 ja e6.
Valged algavad ja võidavad.

Ülesande nr. 8 lahendus.

- | | |
|-------------------------|-----------|
| 1. Lh2—f8, | Vf6 : f8, |
| 2. Re5 : g6 annab matt, | |
| 1. (Lh8—f8), | Kf4 : e5, |
| 2. Lf8—d6 annab matt. | |
| 1. (Lh8—f8), | Oa6—d3, |
| 2. Re5 : d3 annab matt. | |
| 1. (Lh8—f8), | ükskõik |
| 2. Re5 : g6 annab matt. | |

Õiged lahendused saatsid: Erich Laasi, An. Jakobson, Ilmar Rebane, V. Mikenas (Tallinnast), B. Treinbuk (Vetikust), Robert Keres (Tartust).

Kirjavastus.

E. H. (Pärnus). Teie lahenduskatse 1. Lh8—d8 ei vii sihile, sest järg on : Rb1—d2, 2. Ld8—d4+, Rd2—e4.

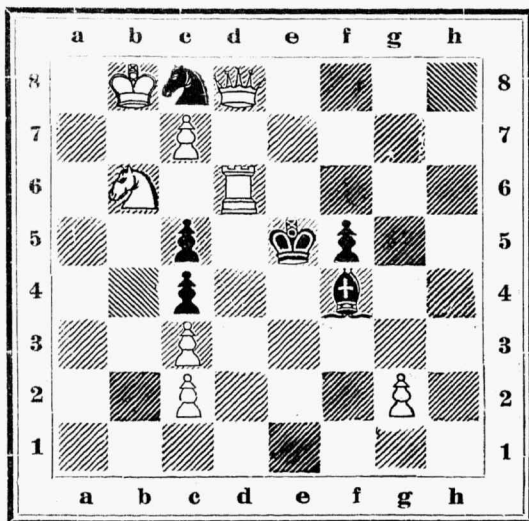
Trükivigade õiendus.

Ülesandes nr. 10 peab e7 ruudul valge kuningas ja e7 ruudul valge odamees olema.

Ülesanne nr. 11.

Kokku säädnud R. Baltin (Riias).

Mustad.



Valged.

Valged: Kb8, Ld8, Vd6, Rb6, Ec2, c3, c7 ja g².
Mustad: Ke5, Of4, Re3, Ec4, c5 ja f5.
Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Maleharrastajaile.

Noorusmaa malevõistlus jäi 5. skp. pidamata, sest et osavõtjaid oli liig vähe.

Ühtlasi tuli Tallinnast kaugel elavalt maleharrastajailt toimetusele soovivaldusi, et tuleval aastal korraldataks ühekordse võistluse asemel lahenduste-võistlus kas poolaasta või terve aasta jooksul.

Neid soove arvesse võttes Noorusmaa korraldabki tuleval tegevusaastal lahendusvõistluse, millest võimalik kõigil noorusmaalasil kergem osavõtt.

Tingimustest edespidi.

Viimne aeg on tellida NOORUSMAA teiseks poolaastaks. Jõuluks loositakse teise poolaasta tellijaile raadioaparaat.

NOORUSMAA

ILMUB KAKS KORDA KUUS

Tellimishind poolaastas 200 mk.

Veerandaastas 100 mk. - - - -

Noorusmaalase
hääd raamatud



Ch. Dickens:

KILK KOLDEL

Hind 100 marka

Jack London:

PÕLEV LAEV

Hind 25. marka

M. Laarmann:

TIZIAN

Hind 25 marka

Järgmised **Noorusmaa jutukirjastiku** numbrid ilmumisel